DESPRE PERTINENȚA UNOR DISTINCȚII CONCEPTUALE ŞI TERMINOLOGICE ÎN CLASIFICAREA ATRIBUTULUI DIN GRAMATICA ROMÂNEASCĂ MODERNĂ

Constantin-Ioan MLADIN
Universitatea „1 Decembrie 1918", Alba-Iulia

***Résumé : Cette** approche a pour objet le regroupement, dans un but de synthèse, des diverses informations liées à la classification des déterminants infrapropositionnels du nom – centre du groupe nominal (roum. **atribute** – l'adjectif épithète et le complément du nom). L'auteur met en évidence la complexité mais aussi la fragilité, voire le manque de pertinence, de quelques distinctions conceptuelles et terminologiques plus ou moins courantes véhiculées par les grammaires roumaines modernes et contemporaines.*
***Mots-clés:** déterminant infrapropositionnel, distinction conceptuelle, groupe nominal*

§ 1. Considerații preliminare. Îmbinând perspectiva semantică (în sens foarte larg şi foarte diferit: conținutul propriu-zis transmis de atribut, caracterul suficient sau insuficient al informației semantice – lexicale şi gramaticale – a termenului regent, centru al grupului nominal, conținutul atributiv pur sau încărcat de nuanțe circumstanțiale, capacitatea de individualizare a obiectului denumit de termenul regent) cu cea relațională (adică tipul şi gradul legăturii dintre atribut şi termenul său regent), lucrările româneşti de gramatică disting mai multe specii şi subspecii de atribute. Numărul acestora şi terminologia aferentă sunt fluctuante de la un autor la altul şi pot să varieze chiar în cuprinsul aceleiaşi lucrări. De exemplu: **(1)** a doua ediție a *Gramaticii Academiei*[i] vorbeşte de **două tipuri** semantice de atribute (incluzând aici şi apoziția)[ii] – **atribut de identificare** şi **atribut de calificare** – cu două subspecii instabile şi interschimbabile: **atribut de calificare propriu-zisă** (exprimă aprecieri ale locutorului: *Se sculă cu mişcări **uşoare***) şi **atribut de clasare** (*masă de **brad***); **(2)** după I. Iordan şi Vl. Robu[iii], atributul poate să fie de **patru tipuri**[iv], fiecare dintre acesta putându-se realiza în diferite variante semantice – **atribut calificativ** (*urs **alb***), **atribut descriptiv** (*Fata **necăjită şi tristă** a intrat în casă*), **atribut de identificare** (*cartea **mea***) şi **atribut de clasare** (*capră **neagră***); tot patru tipuri de atribut recunoaşte şi Mioara Avram[v] – **atribut descriptiv** (*Mi-am scos pantofii, **noi şi strălucitori***), **atribut circumstanțial** (*Pantofii, **noi**, mă strângeau*), **atribut de identificare** sau **atribut determinativ** (*Şi-a pus pantofii **noi** / **cei noi***) şi **atribut de calificare** sau **calificativ** (califică şi clasează: *Şi-a pus pantofi **noi***); **(3)** D. Irimia[vi] identifică **cinci tipuri** semantice ale atributului – **atribut calificativ** sau **atribut de calificare** (*pene **negre***), **atribut de identificare** (*tatăl **meu***), **atribut de clasificare** (interpretat şi drept subclasă distinctă care individualizează valori exprimate de atributul de calificare sau de cel de identificare[vii]: *rachiu **de cel bun***), **atribut de complinire** (*spărgătorul **de lemne***) şi **atribut descriptiv** (*Untarul, **alb**, s-a ridicat*). Uneori este greu sau chiar imposibil (mai ales în absența unui context mai larg şi dacă intenția comunicativă a locutorului nu este intuită destul de bine) să se încadreze riguros un atribut într-o clasă sau în alta. De aceea, atunci când distincția dintre calificare şi identificare se dovedeşte a fi inoperantă, I. Coja[viii] propune o categorie hibridă – **atributul lexical**. Atributul în discuție este ocurent în unele construcții speciale pe care vorbitorii au tendința de a le analiza global, percepându-le ca pe o singură unitate lexico-gramaticală, o unitate codată, un fel de cuvânt compus (*i.*

BDD-A5400 © 2006 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:28 UTC)

e. : ***de geografie*** din sintagma *profesoară* ***de geografie***).

§ 2. Trecând însă peste unele nuanțe de interpretare (de definire, de grupare şi de numire), din perspectivă semantică se pot enumera, foarte schematic, următoarele specii de atribute[ix]:

§ 2. 1. Atribut de calificare sau **atribut calificativ** ori **atribut de clasare**[x]. Atributul calificativ particularizează (califică sau clasează) termenul regent punând în evidență: **(1)** o caracteristică calitativă intrinsecă, adică o caracteristică care se referă: **(a)** la formă (*Am spart oglinda* ***ovală***), **(b)** la culoare (*Am cumpărat o cămaşă* ***albastră***), **(c)** la dimensiune (*Am spart oglinda* ***mare***), **(d)** la structură sau la conținut (*Am spart oglinda* ***de cristal***); **(2)** o caracteristică calitativă extrinsecă, adică o caracteristică care se referă la efect, la destinație (*Am cunoscut o fată* ***de măritat***); **(3)** o caracteristică cantitativă (*Eu am* ***doi*** *frați*); **(4)** o apreciere a locutorului (*Eşti o fată* ***frumoasă***).

Atributele calificative pot să fie[xi]: **(1) atribute relevante** – individualizabile prin capacitatea lor de a releva proprietatea intrinsecă a termenului regent (*Ne învârtim cam fără rost pe acest pământ* ***rotund***; *Creta* ***albă*** *este mai puțin friabilă*); **(2) atribute aderente** – izolabile în virtutea faptului că sunt apte să exprime o proprietate exterioară termenului regent, dar care i se asociază (*Am trăit împreună clipe* ***fericite*** / *zile* ***sângeroase***). În interiorul atributului calificativ aderent se poate identifica subspecia **atributului calificativ comparativ** – atributul calificativ la care termenul de comparație este exprimat (*Un obraz* ***ca al tău*** *suportă multe*).

§ 2. 2. Atribut de identificare sau **atribut determinativ**[xii]. Atributul de identificare este atributul care particularizează obiectul denumit de termenul regent, distingându-l de alte obiecte din aceeaşi clasă (*Ți-ai pus pantofii* ***noi*** / ***cei noi***).

Operând o subclasificare semantică mai nuanțată, C. Săteanu stabileşte următoarele specii ale atributelor şi ale sintagmelor atributive: **(1) atribut determinativ**[xiii], în interiorul căruia, în funcție de valorile exprimate, se pot diferenția următoarele specii: **(a) atribut determinativ explicativ** – atributul determină termenul regent din punct de vedere al poziției ocupate în spațiu sau în timp ori oferă informații privitoare la asociere, la scop etc. (*Treaba* ***asta*** *nu mi se pare curată*); **(b) atribut determinativ cantitativ** – atributul determină termenul regent aducând precizări referitoare la cantitate (***Câțiva*** *călăreți ies din pădure*); **(2) atribut** şi **sintagmă atributiv(ă) posesiv(ă)**[xiv], în interiorul căruia, în funcție de valorile exprimate, se pot diferenția următoarele specii: **(a) atribut posesiv propriu-zis** – atributul care exprimă posesia (*Casele* ***lor*** *sunt frumoase*; *Şezut-am pe-****al mării*** *mal*); **(b) atribut posesiv formal** – atributul care nu exprimă un raport autentic de posesie, adică: **(b_1) atributul posesiv al denumirii** (*Apa* ***Bistriței*** *se-nvolburează*); **(b_2) atributul posesiv al gradației** (*Se-ntâlni cu voinicul* ***voinicilor***); **(b_3) atributul posesiv obiectiv** (*Normalizarea* ***relațiilor*** *internaționale a devenit o prioritate*); **(b_4) atributul posesiv subiectiv** (*Dezvoltarea* ***colaborării*** *între state este principala lor preocupare*).

§ 2. 3. Atribut de clasificare[xv] sau **atributul de clasare**[xvi]. Acest atribut are în vedere: **(1)** identitatea obiectului denumit de termenul regent, rezultând dintr-o însuşire intrinsecă (*Scrierile* ***dramatice*** *se împart în două genuri: drama* ***de caractere*** *şi drama* ***de intrigă***); **(2)** o caracteristică distinctă a obiectului denumit de termenul regent (*Voi cumpăra mere* ***din cele roşii***); **(3)** un raport extrinsec (posesie, aparență) cu obiectul denumit de termenul regent (*Am pierdut o carte* ***a colegului*** *tău*).

§ 3. Atribut izolat *vs.* atribut neizolat (atribut de complinire) *vs.* atribut mixt; **atribut de comunicare *vs.* atribut de atitudine**. Coroborând gradul de dependență față de termenul regent – centru al grupului nominal (în funcție de caracterul suficient sau insuficient al informației semantice pe care o transmite acesta)

BDD-A5400 © 2006 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:28 UTC)

cu anumite particularități de expresie, manifestate în plan suprasegmental, atributul poate să fie:

§ 3. 1. Atribut izolat, **atribut facultativ** regentului[xvii], numit şi **atribut nonrestrictiv**[xviii], în mod curent identificat, sub aspect semantic, cu **atributul explicativ**[xix]. Din punct de vedere formal, acesta este atributul izolat (în vorbire prin pauza asociată cu intonația şi în scris prin virgulă) şi, din punct de vedere semantic, atributul care întreține o legătură mai laxă cu termenul regent, ce îşi este sieşi suficient semantic (comutarea sa cu **Ø** nici nu modifică, nici nu distruge comunicarea). Atributul discutat oferă deci doar o informație suplimentară, care nu este indispensabilă pentru comunicare. În general, acest atribut: **(1)** descrie obiectul denumit de termenul regent (*Trupul ăsta, **supus ca un sclav**, nu mă trădează*) sau **(2)** îl explică (*Constantin, **dezmeticit**, înfipse în ea cuțitul*). În clasa atributului izolat se încadrează: **(1)** unele atribute adjectivale exprimate prin: **(a)** adjective propriu-zise, care determină, de obicei, pronume, substantive proprii sau substantive comune asimilate celor proprii (*Ea, fiica, **veselă**, îşi salută părinții*); **(b)** adjective-numerale (*Copiii, **amândoi**, trăiesc*); **(2)** unele atribute nominale, exprimate prin: **(a)** substantive la cazul nominativ (*Modestia, **o trăsătură de caracter**, nu-i caracterizează*); **(b)** numerale întrebuințate pronominal (*Săptămânile, **cincizeci şi două**, sunt mai multe decât lunile*).

§ 3. 2. Atribut neizolat, **atribut solidar** cu termenul regent[xx], numit şi **atribut indispensabil** regentului[xxi] sau **atribut restrictiv**[xxii], în mod curent identificat, sub aspect semantic, cu **atributul determinativ**[xxiii]. Din punct de vedere formal, acesta este atributul neizolabil prin pauza asociată cu intonația de termenul său regent, insuficient semantic şi, din punct de vedere semantic, atributul aflat într-o legătură strânsă cu termenul regent, fiindu-i acestuia indispensabil (comutarea sa cu **Ø** este în măsură să modifice sau chiar să distrugă comunicarea). În clasa atributului neizolat se încadrează: **(1)** unele atribute adjectivale exprimate prin: **(a)** adjective propriu-zise (*Viața **studențească** are farmec*); **(b)** adjective pronominale (***Această** fată este grasă*); **(c)** adjective numerale (***Doi** tineri se ceartă*); **(2)** unele atribute nominale exprimate prin: **(a)** substantive (*Ei sunt nepoți **surorii** mele*); **(b)** pronume (*Mă gândesc la viața-**mi***); **(c)** numerale întrebuințate pronominal (*Bancnota **de cincizeci** este uzată*).

D. Irimia numeşte[xxiv] atributul indispensabil termenului regent din punct de vedere semantic **atribut de complinire**. El corespunde unor funcții sintactice diferite: **(1)** subiectului (*De mine au nevoie până la apariția **altuia***); **(2)** complementului direct (*Orice ridicare-**a mâinii** e utilă*; *Vederea **acelei clădiri** m-a apropiat de un scop*); **(3)** complementului indirect (*E acelaşi cântec vechi / Setea **liniştei eterne***); **(4)** complementului de agent (*S-a publicat postul în vederea ocupării lui **de către un titular***).

§ 3. 3. Atribut mixt. Specia, propusă de către C. Dimitriu[xxv], este constituită din atributul care se aseamănă cu atributul neizolat din punct de vedere formal – nu este marcat suprasegmental, dar care se aseamănă cu atributul izolat prin conținut – determină un termen regent suficient semantic; comutarea sa cu **Ø** nu reuşeşte să distrugă fundamental comunicarea, putând, eventual, să o sărăcească (*Ana vorbeşte cu o prietenă **bună***). În clasa atributului mixt sunt încadrate: **(1)** unele atribute adjectivale exprimate prin: **(a)** adjective propriu-zise (*Omul **bun** cântă*); **(b)** adjective pronominale (***Toți** tinerii sunt buni*); **(c)** adjective numerale (***Amândoi** soții călătoresc*); **(2)** unele atribute nominale exprimate prin: **(a)** substantive (*Mersul două **ore** nu-l oboseşte*); **(b)** pronume (*Ura **contra acestuia** îl ține viu*); **(c)** numerale întrebuințate pronominal (*Dragostea **pentru amândoi** îi dă putere*).

BDD-A5400 © 2006 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:28 UTC)

§ 3. 4. Pentru diferenţierea atributului în funcţie de suficienţa sau insuficienţa semantică a termenului său regent, G. Beldescu[xxvi] invocă un alt criteriu – implicarea sau neimplicarea vorbitorului în actul emiterii mesajului. Din această nouă perspectivă, pragmatică, pot fi recunoscute: **(1) atribute de comunicare** – prezenţa lor este obligatorie întrucât ele au implicaţii directe asupra conţinutul mesajului (*Era nevasta lui, divina **lui** nevastă*); **(2) atribute de atitudine** – prezenţa acestora este facultativă pentru că marchează fapte stilistice care exprimă atitudinea a vorbitorului faţă de conţinutul comunicat (*Era nevasta lui, **divina** lui nevastă*).

§ 4. Atribut necircumstanţial *vs.* atribut circumstanţial. Unele atributele izolate pot să transmită o nuanţă semantică suplimentară, circumstanţială. În funcţie de prezenţa sau de absenţa acesteia, gramaticile româneşti operează următoarea distincţie:

§ 4. 1. Atribut circumstanţial. Acest atribut este dublu subordonat din punct de vedere semantic şi gramatical (sintactic) regentului nominal şi doar semantic verbului; el indică deci o caracteristică a termenului regent nominal, sub forma unei circumstanţe referitoare la verbul-predicat. În felul acesta, atributul circumstanţial reprezintă o funcţie distinctă atât de atribut, cât şi de elementul predicativ suplimentar[xxvii]: **(1)** atributul circumstanţial se deosebeşte de atributul propriu-zis: **(a)** în planul expresiei: prin dubla sa dependenţă, faţă un regent nominal şi faţă un regent verbal; **(b)** în planul conţinutului: atributul propriu-zis descrie sau explică realitatea desemnată de regentul nominal, fără vreo referinţă la verbul-predicat al propoziţiei, atributul circumstanţial exprimă simultan caracterizarea sau descrierea realităţii desemnate termenul regent nominal şi o relaţie circumstanţială (cauzală, temporală, condiţională, concesivă) faţă de verbul-predicat (*Oamenii **scârbiţi** de muncă pierdeau vremea – scârbiţi* introduce simultan cu determinarea substantivului *oamenii* o circumstanţă cauzală); **(2)** atributul circumstanţial seamănă cu elementul predicativul suplimentar: ambele unităţi sintactice sunt dublu dependente – atât de un regent nominal, cât şi de un regent verbal; **(3)** atributul circumstanţial se distinge de elementul predicativul suplimentar deoarece: **(a)** indică o caracteristică-circumstanţă, care nu reprezintă o predicaţie secundară; **(b)** poate să fie transformat într-o propoziţie circumstanţială; **(c)** pe axa temporală, caracteristica-circumstanţă pe care o exprimă nu se manifestă pe durata procesului (acţiunii sau stării) exprimat(ă) de verbul-predicat, ci este anterioară sau posterioară acestuia / acesteia (***Ajunsă** acasă, se repezi la telefon*); **(d)** precede verbul-predicat, stând în imediata apropiere a regentului nominal (dacă acesta este exprimat), în timp ce elementul predicativ suplimentar, în general, este postpus verbului-predicat.

Exemplele pe care le dă D. Irimia arată că prin **descriptiv** (din **atribut descriptiv**) lingvistul înţelege de fapt „circumstanţial” iar discuţiile despre **atributul circumstanţial**[xxviii] şi exemplele cu care îl ilustrează arată că prin acest termen el denumeşte **elementul predicativ suplimentar**[xxix]. Altfel spus, atributele aflate în apropierea numelui sunt considerate de D. Irimia atribute circumstanţiale, iar cele din vecinătatea verbului – complemente predicative. Natura celor două unităţi sintactice este comună, ele fiind diferenţiate numai din punct de vedere distribuţional[xxx].

D. D. Draşoveanu[xxxi] contestă existenţa atributului circumstanţial, lingvistul considerând că la funcţia de atribut s-a ajuns prin substantivele, adjectivele şi participiile rămase după omiterea gerunziului *fiind*. Respectivele nuanţe circumstanţiale ar reprezenta doar valorile relaţionale ale subordonatelor din structura de adâncime, propagate structurilor contrase[xxxii]. În plus, nu numai circumstanţialele se pot contrage, ci şi atributivele. Or, după modelul sintagmei terminologice **atribut circumstanţial cu nuanţă cauzală** etc. ar trebui, pentru consecvenţă, să se recurgă la termenul paradoxal **atribut cu nuanţă... atributivă**.

BDD-A5400 © 2006 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:28 UTC)

Atributul circumstanțial[xxxiii] este, după Gabriela Pană Dindelegan[xxxiv] **atributivul „transformat”**, delimitat fiind de **atributivul primar** sau **atributivul de bază**.

C. Dimitriu[xxxv] include în **atributul circumstanțial / completiv** atât atributele izolate circumstanțiale, cât şi elementul predicativ suplimentar.

§ 4. 2. În opoziție cu atributul circumstanțial, **atributul necircumstanțial**[xxxvi], numit şi **atribut descriptiv**, este atributul cu referire unică, adică atributul care se raportează exclusiv la centrul grupului nominal, nu şi la verb (*Femeile, **palide**, **cu părul răvăşit**, ne priveau îngrozite*; *Ea, **albă** ca hârtia, se aşează pe scaunul de operație*; *Cel dintâi, **foarte rece**, îşi roti privirea spre noi*; *Cățeii, **graşi şi pufoşi**, începură să latre*).

§ 7. Concluzii. Nu s-ar putea spune că, aşa cum ar fi fost de aşteptat, ultima variantă a *Gramaticii Academiei* ar fi adus limpeziri substanțiale în consemnarea, ordonarea şi descrierea tipurilor de atribute discutate în cuprinsul acestui articol. Acest lucru, în stadiul actual al cercetărilor, probabil că nici nu ar fi fost cu putință. Noua *Gramatică*[xxxvii] nu mai izolează în mod explicit tipuri semantice de atribut, dar recunoaşte că acesta poate avea „rol”: **(1) de categorizare** sau **de clasare**[xxxviii] – corespunzând atributului de identificare din clasificarea consacrată (*număr **impar***, *vopsea **de păr***), **(2) de calificare** (prin **apreciere** / **evaluare** / **calificare**) – corespunzând atributului de calificare din clasificarea consacrată (*față **frumoasă***, *față **de neuitat***)[xxxix]. Acestor „roluri” le este adăugat un altul **(3) de cuantificare**[xl], exprimând o caracteristică cantitativă definită sau indefinită (***trei** elevi*, ***toți** copiii*, ***destule** vorbe*, ***numeroşi** copii*, *cărbuni **cu sacul***). La atributul substantival prepozițional, „rolul” **de categorizare** / **de clasare** dispune şi de o variantă **de denominație**[xli] (*numele **de Maria***, *denumirea **de Bărăgan***) iar la atributul adjectival ataşat direct la numele proprii, se identifică un „rol” **de diferențiere**[xlii] a referentului (*Ioana **mare***, *Ioana **mică***). „Rolurile” amintite sunt puse pe acelaşi plan cu **funcția (semantică) de individualizare**[xliii] a nominalului-centru (***acest** / **aşa** / **asemenea** / **altfel de** om*), care, din perspectivă enunțiativă şi în condiții sintactice speciale, îşi asumă şi **rol de integrator enunțiativ**. Mai mult, în termeni gramaticii actanțiale, *Gramatica Academiei* menționează şi **rolurile actanțiale** pe care le poate îndeplini atributul[xliv] – Posesorul[xlv] (*cartea **elevului***; *prietenii-**mi** s-arată*) şi, mai ales după regenți verbali, Agentul (*plecarea **rândunelelor***; *mersu-**i** legănat*), Pacientul (*cumpărarea **bijuteriilor***), Experimentatorul (*în văzul **lumii***).

Note

[i] GA 1966, II, 140-143. La fel BULGĂR 1968, p. 57-58; CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 178-180.

[ii] Dar recunoaşte şi opoziția **atribut circumstanțial** *vs.* **atribut descriptiv** („necircumstanțial”).

[iii] IORDAN – ROBU 1978, p. 611.

[iv] Deşi, fără să îl numească, recunosc şi **atributul circumstanțial**, cu dublă subordonare.

[v] AVRAM 1997, p. 352.

[vi] IRIMIA 1997a, p. 470-479.

[vii] *Idem*, p. 476.

[viii] COJA 1983, p. 87 *sqq.* : „Probabil că **atributele lexicale** (le-am putea numi astfel întrucât datorită lor obținem noi unități lexicale) vor fi fost toate până acum considerate atribute de calificare. ” [p. 88].

[ix] Termenii cei mai răspândiți în lucrările româneşti de gramatică nu mai sunt însoțiți de referințe bibliografice. *Mutatis mutandis*, multe dintre observațiile făcute aici sunt valabile şi pentru

BDD-A5400 © 2006 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:28 UTC)

realizarea propoziţională a atributului. La atributul circumstanţial nu au fost avute aici în vedere toate nuanţele sale semantice posibile.

[x] Ultimul termen numai la CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 178, 179; GRUIŢĂ 1999, p. 138: **~ de calificare**, **~ de identificare**.

[xi] SĂTEANU 1962, p. 356-357.

[xii] AVRAM 1997, p. 352.

[xiii] SĂTEANU 1962, p. 359.

[xiv] *Idem*, p. 361-362.

[xv] GA 1966, II, p. 140-143; IRIMIA 1997a, p. 470, 476.

[xvi] IORDAN – ROBU 1978, p. 611; CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 179.

[xvii] DIMITRIU 2002, p. 1370.

[xviii] GALR 2005, II, p. 593.

[xix] STATI 1972, p. 63; DIMITRIU 1982, p. 230; ANDREI – GHIŢĂ 1996, p. 332. Termenul este respins de către C. Dimitriu [2002, p. 1370], pentru că are o semnificaţie generală şi este nesugestiv, precum şi pentru că, aplicându-se mai ales propoziţiilor, produce o analiză cu rest (sunt omise atributele din propoziţie şi substitutele din frază).

[xx] IRIMIA 1997a, p. 470.

[xxi] DIMITRIU 2002, p. 1369-1370.

[xxii] GALR 2005, II, p. 593.

[xxiii] STATI 1972, p. 63; DIMITRIU 1982, p. 230; ANDREI – GHIŢĂ 1996, p. 332. Şi acest termen este respins de către C. Dimitriu [2002, p. 1369], din motivele deja invocate la atributul izolat.

[xxiv] IRIMIA 1997a, p. 476-479.

[xxv] DIMITRIU 1982, p. 230; DIMITRIU 2002, p. 1371-1372.

[xxvi] BELDESCU 1957, p. 183.

[xxvii] MERLAN 2001, p. 158-159.

[xxviii] IRIMIA 1997a, p. 483-486.

[xxix] La fel ZUGUN 1978, p. 109; ŞUTEU 1983, p. 489.

[xxx] Pentru unele comentarii, vezi GĂITĂNARU 2003, p. 118.

[xxxi] DRAŞOVEANU 1974, p. 96, DRAŞOVEANU 1975, p. 77, DRAŞOVEANU 1997, p. 93.

[xxxii] Vezi, pentru dificultatea separării valorilor, şi observaţia lui C. Dimitriu [1982, p. 312] referitoare la construcţia opoziţională. Gramaticianul consideră că infinitivul din construcţiile opoziţionale trebuie considerat nu parte de propoziţie, ci propoziţie circumstanţială opoziţională, iar adjectivul dintr-o construcţie opoziţională (***În loc de trist,*** *a venit vesel*) trebuie considerat atribut circumstanţial, pentru că se subordonează simultan unui nume şi unui verb.

[xxxiii] AVRAM 1956, p. 160, 161, AVRAM 1957, p. 154, AVRAM 1997, p. 352; GA 1966, II, p. 139-140: atributul circumstanţial exprimă o caracteristică complementară a elementului determinat care este în acelaşi timp legată şi de ideea exprimată de predicat; ŞERBAN 1964, p. 141; ŞERBAN 1970, p. 198; BULGĂR 1968, p. 57; STATI 1972, p. 74, 90, 173; TOŞA 1977a, TOŞA 1977b; CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 180; IRIMIA 1997b, p. 291; MERLAN 2001, p. 158.

[xxxiv] PANĂ DINDELEGAN 1999, p. 108.

[xxxv] DIMITRIU 2002, p. 1489.

[xxxvi] GA 1966, II, p. 139; BULGĂR 1968, p. 57; IORDAN – ROBU 1978, p. 611; DTL 1998, CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998, p. 180; DSL 1997; IRIMIA 1997a, p. 478-479; DIMITRIU 1999, p. 38 *sqq*.

[xxxvii] GALR 2005, II, p. 593-601.

[xxxviii] Ori de **apreciere calitativă** (*copil **drăguţ***) [GALR 2005, II, p. 595].

[xxxix] **Clasarea** este asociată cu **calificarea** în ediţia precedentă a *Gramaticii Academiei*.

[xl] GALR 2005, II, p. 593, 596, 601.

[xli] *Idem*, p. 601.

[xlii] *Idem*, p. 595.

[xliii] *Idem*, p. 593, 598.

BDD-A5400 © 2006 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:28 UTC)

[xliv] *Idem*, p. 593, 602.

[xlv] Nu se încearcă nici măcar izolarea unui eventual atribut posesiv, deşi această valoare (în diverse aspecte: posesie propriu-zisă, apartenenţă, dependenţă) este extrem de bine ilustrată de atribut. O sugestie în acest sens fusese făcută cu mai multă vreme înainte de către S. Stati [STATI 1967, p. 176]: „atribut posesiv, exprimat printr-un adjectiv posesiv sau printr-un pronume personal în genitiv".

Bibliografie

ANDREI – GHIŢĂ 1996 – Andrei, Mihail, Iulian Ghiţă, *Limba română. Fonetică, lexicologie, morfosintaxă. Sinteze şi exerciţii*, Ed. Corint, Bucureşti, 1996[3]

AVRAM 1956 – Avram, Mioara, *Despre corespondenţa dintre propoziţiile subordonate şi părţile de propoziţie*, SG, I, p. 141-164

AVRAM 1957 – Avram, Mioara, *Observaţii asupra coordonării*, SG II, 1957, p. 151-159

AVRAM 1997 – Avram, Mioara, *Gramatica pentru toţi*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1997[2]

BELDESCU 1957 – Beldescu, G. , *Contribuţii la cunoaşterea numelui predicativ*, Societatea de Ştiinţe Istorice şi Filologice, Bucureşti, 1957

BULGĂR 1968 – Bulgăr, Gh. , *Limba română. Sintaxă şi stilistică*, EDP, Bucureşti, 1968

COJA 1983 – Coja, Ion, *Preliminarii la gramatica raţională a limbii române, vol. I. Gramatica articolului*, EŞE, Bucureşti, 1983

CONSTANTINESCU-DOBRIDOR 1998 – Constantinescu-Dobridor, Gh. , *Sintaxa limbii române*, EŞ, Bucureşti, 1998[2]

DIMITRIU 1982 – Dimitriu, C. , *Gramatica limbii române explicată. Sintaxa*, Ed. Junimea, Iaşi, 1982

DIMITRIU 1999 – Dimitriu, Cornel, *Tratat de gramatică a limbii române. 1. Morfologia*, Institutul European, [Iaşi], 1999

DIMITRIU 2002 – Dimitriu, Corneliu, *Tratat de gramatică a limbii române. 2. Sintaxa*, Institutul European, [Iaşi], 2002

DRAŞOVEANU 1974 – Draşoveanu, D. D. , *Sensul relaţional şi expresia lui în limba română*, Cluj-Napoca, 1974, [tez. doc.]

DRAŞOVEANU 1975 – Draşoveanu, D. D. , *Categoriile gramaticale de **relaţie** şi de **opoziţie** ale limbii române*, CL, XX, nr. 1, 1975, p. 67-79

DRAŞOVEANU 1997 – Draşoveanu, D. D. , *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Ed. Clusium, 1997

DSL 1997 – Bidu-Vrânceanu, Angela, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicţionar general de ştiinţe. Ştiinţe ale limbii*, EŞ, Bucureşti, 1997

DTL 1998 – Constantinescu-Dobridor, Gheorghe, *Dicţionar de termeni lingvistici*, Ed. Teora, Bucureşti 1998[2]

GA 1966, II – Academia Republicii Socialiste România, *Gramatica limbii române*, vol. al II-lea, EARSR, Bucureşti, 1966[2]

GALR 2005, II – Academia Română / Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Gramatica limbii române. II. Enunţul*, EA, Bucureşti, 2005

GĂITĂNARU 2003 – Găitănaru, Ştefan, *Verbele copulative şi structurile lor*, în „Aspecte ale dinamicii limbii române actuale", vol. al II-lea, [coordonator: Gabriela Pană Dindelegan], Ed. Universităţii din Bucureşti, [Bucureşti], 2003, p. 117-121

GRUIŢĂ 1999 – Gruiţă, G. , *Gramatica normativă*, Ed. Polirom, [Bucureşti], 1999[3]

IORDAN – ROBU 1978 IORDAN – ROBU 1978 – Iordan, Iorgu, Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, EDP, Bucureşti, 1978

IRIMIA 1997a – Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române*, Ed. Polirom, Iaşi, 1997

IRIMIA 1997b – Irimia, Dumitru, *Morfo-sintaxa verbului românesc*, Ed. Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1997

MERLAN 2001 – Merlan, Aurelia, *Sintaxa limbii române. Relaţii sintactice şi conectori*, Ed. Universităţii „Alexandru Ioan Cuza, Iaşi, 2001

BDD-A5400 © 2006 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:28 UTC)

PANĂ DINDELEGAN 1999 – Pană Dindelegan, Gabriela, *Sintaxa limbii române. Partea I. Sintaxa grupului verbal*, Ed. Aula, Braşov, 1999[2]
SĂTEANU 1962 – Săteanu, Cornel, *Pentru un criteriu unitar în definirea părţilor secundare de propoziţie (definirea şi clasificarea atributelor)*, CL, VII, nr. 2, 1962, p. 351-362
STATI 1967 – Stati, Sorin, *Teorie şi metodă în sintaxă*, EARSR, Bucureşti, 1967
STATI 1972 – Stati, Sorin, *Elemente de analiză sintactică*, EDP, Bucureşti, 1972
ŞERBAN 1964 – Şerban, V. , *Curs practic de sintaxă a limbii române*, EDP, Bucureşti, 1964
ŞERBAN 1970 – Şerban, V. , *Sintaxa limbii române. Curs practic*, EDP, Bucureşti, 1970[2]
ŞUTEU 1983 – Şuteu, Flora, *Superlativul cauzal – component semantic al unei construcţii sintactice fixe*, LR, XXXII, nr. 5, 1983, p. 479-490
TOŞA 1977a – Toşa, Alexandru, *Restructurarea sintaxei*, „Vatra", [II], nr. 9, 1977, p. 6
TOŞA 1977b – Toşa, Alexandru, *Restructurarea sintaxei*, „Vatra", [III], nr. 10, 1977, p. 6
ZUGUN 1978 – Zugun, Petru, *Părţile de propoziţie*, CL, XXIII, nr. 1, 1978, p. 103-111

BDD-A5400 © 2006 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 06:18:28 UTC)